

Klapmuts

auteur: Mieke Content

D. 22,8 cm, H. 4,5 cm

China, eerste kwart zeventiende eeuw

De vrij diepe schotel van Chinees 'Kraak' porselein met een naar buiten geklapte rand, zoals deze, wordt internationaal een 'Klapmuts' genoemd. Hij lijkt op een omgekeerde muts met een opgeklapte rand met de naam klapmuts. Klapmutsen waren vooral in de Nederlanden in de zeventiende eeuw erg geliefd. Men vermoedt, dat ze goed te gebruiken waren voor de soepen en stoofschotels die hier vaak gegeten werden, een lepel paste er goed in en bleef netjes op de rand liggen.

De naam 'Kraak' is waarschijnlijk afkomstig van Carraca's, de Portugese vrachtschepen die eerder dan de Hollanders porselein uit China vervoerden. 'Kraak' porselein werd vanaf het eind van de zestiende eeuw tot halverwege de zeventiende eeuw in China in grote hoeveelheden vervaardigd en was vooral voor de export naar Europa bedoeld. De kwaliteit van het porselein en de glazuurlaag was vrij matig, hierdoor ontstonden vaak donkere schroeiplekjes en hebben de randen een 'mottig' aspect. Door verzamelaars wordt dit juist charmant gevonden.

Meestal is de onderglazuur blauwe versiering ervan verdeeld in vakjes, dit zou bedoeld zijn om het de schilders makkelijker te maken. De versieringsmotieven bestaan vaak uit gunstige symbolen die ontleend zijn aan het Boeddhisme, Confucianisme en Taoïsme, de drie belangrijke geestelijke stromingen in China.

Op het centrale medaillon op het plat van deze klapmuts staan symbolen uit twee van de drie stromingen bij elkaar, dit is heel gebruikelijk. In het midden is de boekrol afgebeeld, één van de Honderd Antiquiteiten, dit zijn symbolen uit het Confucianisme. Boeken en boekrollen staan voor ijver en geleerdheid, een belangrijk manier om een hogere sociale status te bereiken. Onder de boekrol bevinden zich een flespompoen, twee vliegenmeppers en twee waaiers, Taoïstische symbolen voor een lang leven. De flespompoen zou het elixer voor onsterfelijkheid bevatten, de vliegenmepper zou toverkracht hebben en met een waaiers zouden de doden tot leven gewekt kunnen worden.

De versiering van de wand is verdeeld in smalle vlakken met kralen en cartouches met onder andere twee perziken die belangrijke ingrediënten zijn van het Taoïstische levenselixer en het symbool van de lente. Op de rand is nog één van de twee monstermaskers te zien, ook wel Taotie genoemd. Dit motief wordt alleen op klapmutsen aangetroffen, het zou kwade geesten afweren. Meestal heeft hij loensende ogen met lange wimpers en een korte, brede neus. Eigenlijk niet zo heel erg afschrikwekkend.

Heiloo, 4 februari 2014

Literatuur:

Wolfram Eberhard, 1986; Christiaan Jörg, 1997, 2002; Maura Rinaldi, 1989, 2003; Eva Ströber, 2011